

Informatie van GS

Aan: statencommissie Zorg, Cultuur en Welzijn

Onderwerp : Dominoproject

Datum: 27 mei 2004

Portefeuillehouder: J.P.G. van Bergen

Behandelend ambtenaar: M.P.M. Hopmans tel. 2441

Inleiding

Op 22 november 2002 vond in Utrecht een expertmeeting plaats, de Domino?Conferentie, over de problematiek van de grote veranderingen in leerlingstromen in het voortgezet onderwijs in Utrecht. Drie ontwikkelingen in de leerlingstromen zijn besproken: een toenemende uitstroom van (autochtone) leerlingen vanuit Utrecht naar de regio, een afnemende instroom vanuit de regio naar Utrecht en het ontstaan van zwarte en daardoor krimpende scholen, met als uiteindelijk gevolg het sluiten van twee scholen.

Deze ontwikkelingen dreigen te leiden tot sterke afname van het aantal autochtone leerlingen in de stad, een "verzwarting" van het voortgezet onderwijs met als gevolg een toenemende segregatie. Gemeenten in de regio lopen het risico van niet-gewenste ontwikkelingen in schoolgrootte en extra kosten voor onderwijshuisvesting.

Tijdens de conferentie bleek dat segregatie in het (voortgezet)onderwijs door alle deelnemers aan de conferentie (gemeenten en schoolbesturen uit stad en regio) als een actueel en ernstig politiek maatschappelijk probleem ervaren werd.

Op verzoek van de aanwezigen heeft de provincie de regierol op zich genomen om te komen tot afspraken waardoor het ontstaan van zwarte scholen in de stad en een "witte vlucht" naar de regiogemeenten een halt kan worden toegevoerd.

De afgelopen periode is in een projectgroep en onder leiding van een stuurgroep gewerkt aan de gezamenlijke intentieverklaring.

Intentieverklaring

Deze afspraken zijn vastgelegd in een intentieverklaring.

Op 26 mei 2004 is deze intentieverklaring door gemeenten en schoolbesturen in de regio (De Bilt, Houten, Maarssen, Nieuwegein, Utrecht, Woerden en Zeist) ondertekend. De gemeenten en schoolbesturen die hebben getekend staan vermeld in de Intentieverklaring.

Dat houdt in dat deze gemeenten en schoolbesturen zich zullen inzetten om de doelstelling, zoals geformuleerd in de intentieverklaring, te realiseren. De doelstelling is het bewerkstelligen van een stabiele situatie in de leerlingstromen in de regio, waardoor de segregatie in de stad Utrecht wordt tegengegaan en risico's in de onderwijshuisvesting voor de gemeenten worden verminderd.

Elk gemeentebestuur zal binnen een jaar na tekenen van deze intentieverklaring in gesprek gaan met de betrokken schoolbesturen voor voortgezet onderwijs in de eigen gemeente teneinde hen te stimuleren afspraken te maken over een maximale schoolgrootte. Deze afspraken zullen jaarlijks geëvalueerd worden. Afspraken over de maximale schoolgrootte worden gekoppeld aan enerzijds de inzet en de waarborg van de gemeente voor de kwaliteit van de huisvesting en anderzijds de toezegging van het schoolbestuur om af te zien van aanvragen voor uitbreiding anders dan vanwege groei van de basisgeneratie in het eigen voedingsgebied, zoals blijkt uit de meerjarenprognose. Dit laat onverlet de veranderingen in belangstelling van de basisgeneratie in het eigen voedingsgebied.

Verdere activiteiten provincie

Er wordt een stuurgroep gevormd, die als taak heeft toe te zien op een correcte en tijdige uitvoering van de afspraken in deze intentieverklaring; de gedeputeerde onderwijs is voorzitter van de stuurgroep. Tenminste eenmaal per jaar legt de stuurgroep verantwoording af aan de gemeenten en schoolbesturen die de intentieverklaring hebben ondertekend.

In de intentieverklaring staat omschreven welke werkzaamheden de provincie in dit kader op zich neemt opdat de stuurgroep kan toezien op de naleving van de afspraken. Deze hebben te maken met uitwisseling van leerlinggegevens: leerlingprognoses, leerlingstromen, aanmelding van leerlingen en eventuele wachtlijsten moeten inzichtelijk gemaakt worden voor alle deelnemers aan het Domino-overleg.

In concreto nemen gemeenten en schoolbesturen met het ondertekenen van de intentieverklaring op zich om de volgende gegevens aan de provincie door te geven.

- ◆ Gemeenten doen verslag van de uitvoering en de resultaten van de afspraken, zoals vastgelegd in de intentieverklaring
- ◆ Schoolbesturen geven de resultaten van de leerlingentelling per 1 oktober via de gemeenten door.
- ◆ Schoolbesturen verschaffen inzicht in de relevante gegevens met betrekking tot aanmelding en plaatsing (onder meer de wachtlijstgegevens) van leerlingen, inclusief de plaats van herkomst.
- ◆ Gemeenten verschaffen inzicht in de leerlingprognoses die zij maken ten behoeve van de huisvesting van het voortgezet onderwijs; deze prognoses worden elk jaar geactualiseerd;
- ◆ Schoolbesturen verschaffen inzicht in de toelatingscriteria die gehanteerd worden bij aanname van leerlingen.

Intentieverklaring

Van Domino naar Stratego

Samen werken aan strategische keuzes voor kansrijk onderwijs

Preamble

Op 22 november 2002 vond in Utrecht een expertmeeting plaats, de Domino?Conferentie, over de problematiek van de grote veranderingen in leerlingstromen in het voortgezet onderwijs in Utrecht. Drie ontwikkelingen in de leerlingstromen zijn uitgebreid besproken:

- een toenemende uitstroom van (autochtone) leerlingen vanuit Utrecht naar de regio,
- een afnemende instroom vanuit de regio naar Utrecht,
- het ontstaan van zwarte en daardoor krimpende scholen, met als uiteindelijk gevolg het sluiten van twee scholen.

Deze ontwikkelingen dreigen te leiden tot sterke afname van het aantal autochtone leerlingen in de stad, een “verzwarting” van het voortgezet onderwijs met als gevolg een toenemende segregatie. Gemeenten in de regio lopen het risico van niet-gewenste ontwikkelingen in schoolgrootte en extra kosten voor onderwijshuisvesting.

Tijdens de conferentie bleek dat segregatie in het (voortgezet) onderwijs door alle deelnemers als een actueel en ernstig politiek maatschappelijk probleem ervaren werd.

Geconstateerd werd ook dat de segregatie in de stad Utrecht ook oplossingen in en dóór de stad zelf vereist. Dit wordt door het gemeentebestuur en de scholen voor voortgezet onderwijs in Utrecht ook onderschreven en aangepakt.

De aanwezige gemeente- en schoolbesturen besloten onder regie van de provincie na te gaan of het mogelijk is in regionaal verband afspraken te maken (convenant) om deze ontwikkeling te keren.

In de voorbereiding van het convenant is duidelijk geworden dat er grote verschillen zijn in de ontwikkeling van de leerlingstromen tussen Utrecht en de verschillende regiogemeenten, de soort van problematiek en de mogelijkheid om bij te dragen aan de oplossing ervan. Het sluiten van een convenant is nog een brug te ver, besloten is een tussenstap te maken in de vorm van een intentieverklaring.

Gemeenschappelijk is in ieder geval de behoefte om leerlingstromen planmatiger te laten verlopen zodat de risico's ten aanzien van niet-gewenste ontwikkelingen in schoolgrootte voor de schoolbesturen en extra kosten voor onderwijshuisvesting voor de regiogemeenten verminderd kunnen worden.

Geconstateerd is verder dat ieders bijdrage niet gelijk kan en hoeft te zijn, maar dat de gezamenlijke inspanning moet leiden tot een beheerste ontwikkeling van de leerlingstromen in de regio en subregio's rondom Utrecht.

Hierin gaat het tegengaan van de segregatie hand in hand met het gezamenlijk aanpakken van veranderingen in leerlingstromen en de gevolgen hiervan voor de onderwijshuisvesting.

Dit streven wordt vormgegeven in deze intentieverklaring, waarin twee uitgangspunten centraal staan:

1. het gedeelde gevoel van de noodzaak van samenwerking bij het bestrijden van het probleem van maatschappelijke segregatie en
2. het respect voor de eigen situatie en de belangen van iedere betrokken partner.

Partijen,

Provincie Utrecht

De betrokken gemeenten:

Gemeente Utrecht

Gemeente Nieuwegein

Gemeente Woerden

Gemeente Maarssen

Gemeente De Bilt

Gemeente Houten

De schoolbesturen:

Bestuurscommissie Voortgezet Onderwijs Utrecht (BCVO)

Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs Utrecht (CVO)

Stichting Voortgezet Katholiek Onderwijs (STIVKO)

Stichting Wellant

Stichting Open Oecumenische School voor VO Houten

Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs Woerden

Stichting Minkema College voor Openbaar VO in Woerden en Omstreken

Scholenstichting Pastoor Ariëns

Stichting Werkplaats Kindergemeenschap

Montessori Lyceum Herman Jordan

Begrippen

Utrechtse regio houdt in dit verband in: de gemeenten De Bilt, Houten, Maarssen, Nieuwegein, Utrecht, Woerden en Zeist

Voedingsgebied: het gebied waaruit een school voor voortgezet onderwijs gedurende een reeks van jaren zijn leerlingen betreft en dat qua oppervlakte een stabiel karakter heeft

Gelet op

Ontwikkelingen in de regio

- De grote financiële risico's op het gebied van onderwijshuisvesting die gemeenten kunnen lopen door veranderingen in leerlingenstromen. Een goede onderlinge afstemming kan die risico's beperken.
- De wens van scholen in de Utrechtse regio om hun autonome groei op te vangen op basis van reële prognoses, gebaseerd op de leerlingpopulatie van het eigen voedingsgebied en om afgeleid daarvan huisvesting- en schoolgroottebeleid te voeren in overleg met de eigen gemeente;
- Het voornemen van gemeenten en schoolbesturen voor voortgezet onderwijs in Nieuwegein, Houten, IJsselstein en Vianen om een regiovisie vast te stellen waarin ook afspraken over schoolgrootte opgenomen worden, welke bij ondertekening van deze intentieverklaring leidend zullen zijn voor de betrokkenen;
- Het streven van de betrokken gemeenten en schoolbesturen om de keuzevrijheid van ouders zoveel mogelijk in stand te houden

Ontwikkelingen in de stad Utrecht

- De sterke toename in de afgelopen jaren van het aantal (autochtone) leerlingen uit de stad Utrecht dat voortgezet onderwijs volgt in de regio en de afname van leerlingen die vanuit de regio in Utrecht voortgezet onderwijs volgen;
- De toenemende segregatie in de stad Utrecht welke onder meer heeft geleid tot het verdwijnen van twee scholen voor voortgezet onderwijs in de stad;
- De intentie van de gemeente en de schoolbesturen in de stad Utrecht om de aantrekkelijkheid van het onderwijs te vergroten door meer diversiteit in schoolconcepten en vernieuwde gebouwen;
- De afspraak van de gemeente en schoolbesturen in Utrecht ten aanzien van een maximale schoolgrootte;

Landelijke ontwikkelingen

- De uitspraak in het regeerakkoord dat “het nuttig (is) als gemeenten met scholen afspraken maken over de opnemings van allochtone leerlingen”;

Overwegende dat:

- Het aandeel in het probleem en bijgevolg in de oplossing verschillend wordt ervaren door de ondertekenaars van deze intentieverklaring. Desondanks zijn zij van mening dat, in samenwerking en ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid, aan oplossingen gewerkt moet worden;
- Het bevorderen van etnische diversiteit in het voortgezet onderwijs en het verminderen van segregatie, betere kansen biedt aan alle leerlingen voor het samenleven in onze multi-etnische samenleving;

Verklaren zich in te zetten voor:

Artikel 1 - Doelstelling

- a. Het beter beheersbaar en voorspelbaar maken van leerlingstromen in de Utrechtse regio
- b. Het bewerkstelligen van een stabiele situatie in de leerlingstromen in de regio, waardoor de segregatie in de stad Utrecht wordt tegengegaan en risico's in de onderwijshuisvesting worden verminderd.

Artikel 2 Werkwijze

- a. In drie subregio's zal onder regie van de provincie een analyse gemaakt worden van de ontwikkeling van de leerlingstromen en de oorzaken hiervan tot op heden, zoals bijvoorbeeld kwaliteit en soort onderwijsaanbod in de regio, toekomstige ontwikkelingen in de subregio en de voorgenomen maatregelen. Het betreft hier de subregio's Zuid: Nieuwegein, Houten en Utrecht (afstemming regiovisie¹ en masterplan), de subregio Noordwest Woerden, Maarssen en Utrecht (m.n. Leidsche Rijn) en de subregio Oost, De Bilt, Zeist en Utrecht (vernieuwingsonderwijs).
- b. Aansluitend op de analyse en voorgenomen maatregelen in de subregio zal elke gemeente binnen een jaar na tekenen van deze intentieverklaring in gesprek gaan met de betrokken

¹ IJsselstein en Vianen maken ook deel uit van regiovisiegebied Zuid-West-Utrecht

schoolbesturen voor voortgezet onderwijs in hun gemeente teneinde hen te stimuleren afspraken te maken over een maximale schoolgrootte. Deze afspraken zullen jaarlijks geëvalueerd worden.

- c. Afspraken over de maximale schoolgrootte worden gekoppeld aan enerzijds de inzet en de waarborg van de gemeente voor de kwaliteit van de huisvesting en anderzijds de toezegging van het schoolbestuur om af te zien van aanvragen voor uitbreiding anders dan vanwege groei van de basisgeneratie in het eigen voedingsgebied, zoals blijkt uit de meerjarenprognose. Dit laat onverlet de veranderingen in belangstelling van de basisgeneratie in het eigen voedingsgebied. Bovendien kunnen gemeenten binnen de regio tot nadere beleidsafspraken terzake komen.
- d. De gemeente Utrecht en de Utrechtse schoolbesturen hebben reeds afspraken gemaakt over de maximale schoolgrootte en herzien deze zonodig jaarlijks. Deze herziening zal afgestemd worden op de uitkomsten van de (sub)regionale analyses en de bijbehorende maatregelen. Voorts zal het masterplan als voorzieningenplanning verder ontwikkeld worden om de aantrekkelijkheid van het Utrechtse onderwijs voor alle Utrechtse ouders en kinderen te vergroten. Hiertoe wordt een stedelijke toekomstvisie op het voortgezet onderwijs ontwikkeld waarvan de diversiteit van het onderwijsaanbod in ieder geval onderdeel uit maakt. Deze visie zal afgestemd worden met de regionale afspraken.

Artikel 3 Monitoring

Een gemeenschappelijke monitoring van de resultaten is van belang voor lange termijn aanpak. Monitoring heeft zowel betrekking op de feitelijke leerlingstromen als op de uitvoering van de voorgestelde maatregelen.

De onderstaande gegevens worden doorgegeven aan de provincie Utrecht, die op zich neemt de deelnemende partijen daarover inzichtelijk te rapporteren.

- a. Jaarlijks doen de gemeenten verslag van de afgesproken maatregelen, de uitvoering en de resultaten ervan en indien van toepassing de aangepaste analyses;
- b. De leerlinggegevens zoals vastgesteld in de oktobertelling (inclusief de plaats van herkomst van de leerlingen) worden door de schoolbesturen elk jaar vóór 1 december via hun gemeente doorgegeven;
- c. In aanvulling op de gegevens van de oktobertelling verschaffen de schoolbesturen tijdig (voor 15 april) inzicht in de relevante gegevens met betrekking tot aanmelding en plaatsing (onder meer de wachtlijstgegevens) van leerlingen, inclusief de plaats van herkomst;
- d. Gemeenten verschaffen inzicht in de leerlingprognoses die zij maken ten behoeve van de huisvesting van het voortgezet onderwijs; deze prognoses worden elk jaar geactualiseerd;
- e. Voor 1 december wordt door de schoolbesturen inzicht verschaft in de toelatingscriteria die gehanteerd worden bij aanname van leerlingen;

Artikel 4 Overige afspraken

- a. Er wordt een stuurgroep gevormd, die als taak heeft toe te zien op een correcte en tijdige uitvoering van de afspraken in deze intentieverklaring; de gedeputeerde van de provincie Utrecht is voorzitter van de stuurgroep. De stuurgroep is samengesteld uit een

vertegenwoordiger van de gemeente Utrecht, vertegenwoordigers van twee regiogemeenten, vertegenwoordigers van een schoolbestuur uit de stad Utrecht en twee schoolbesturen uit de regio;

- b. De provincie draagt zorg voor een centraal aanmeldpunt ter ondersteuning van de uitvoering van bovenstaande afspraken en de verantwoording daarvan naar de partijen;
- c. Tenminste eenmaal per jaar legt de stuurgroep verantwoording af aan de betrokken partijen, daartoe ondersteund door de provincie.
- d. De intentieverklaring wordt na 5 jaar door betrokken partijen geëvalueerd.

Aldus opgemaakt en overeengekomen te Utrecht, d.d. 26 mei 2004